

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
Український інститут експертизи сортів рослин**

АТЛАС

морфологічних ознак сортів суниці *Fragaria* L.

**(наочне доповнення до Методики проведення експертизи сортів суниці (*Fragaria* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність)**

Київ 2017

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Український інститут експертизи сортів рослин

АТЛАС
морфологічних ознак сортів суниці *Fragaria* L.
(наочне доповнення до Методики проведення експертизи сортів суниці (*Fragaria* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність)

Київ 2017

УДК 634.75:631.526.32:581.4

А 92

Атлас морфологічних ознак сортів суниці *Fragaria* L. (наочне доповнення до Методики проведення експертизи сортів суниці (*Fragaria* L.) на відмінність, однорідність і стабільність). – Український інститут експертизи сортів рослин, 2017. – 54 с.

Атлас підготували: Ткачик С. О. – к. с.-г. н.; Каражбей Г. М. – к. с.-г. н.; Лещук Н. В. – к. с.-г. н., с. н. с.; Павлюк Н. В. – с. н. с.; Матус В. М. – с. н. с., Український інститут експертизи сортів рослин.

Рецензенти: Бублик М.О. – д-р с.-г. н., Павлюк В. В. – к. с.-г. н., Інститут садівництва НААН України.

Оригінальні світлини, кольорові гами, шкали, фототеку вегетативних і генеративних органів рослин суниці садової сформували Павлюк Н. В., Матус В. М.

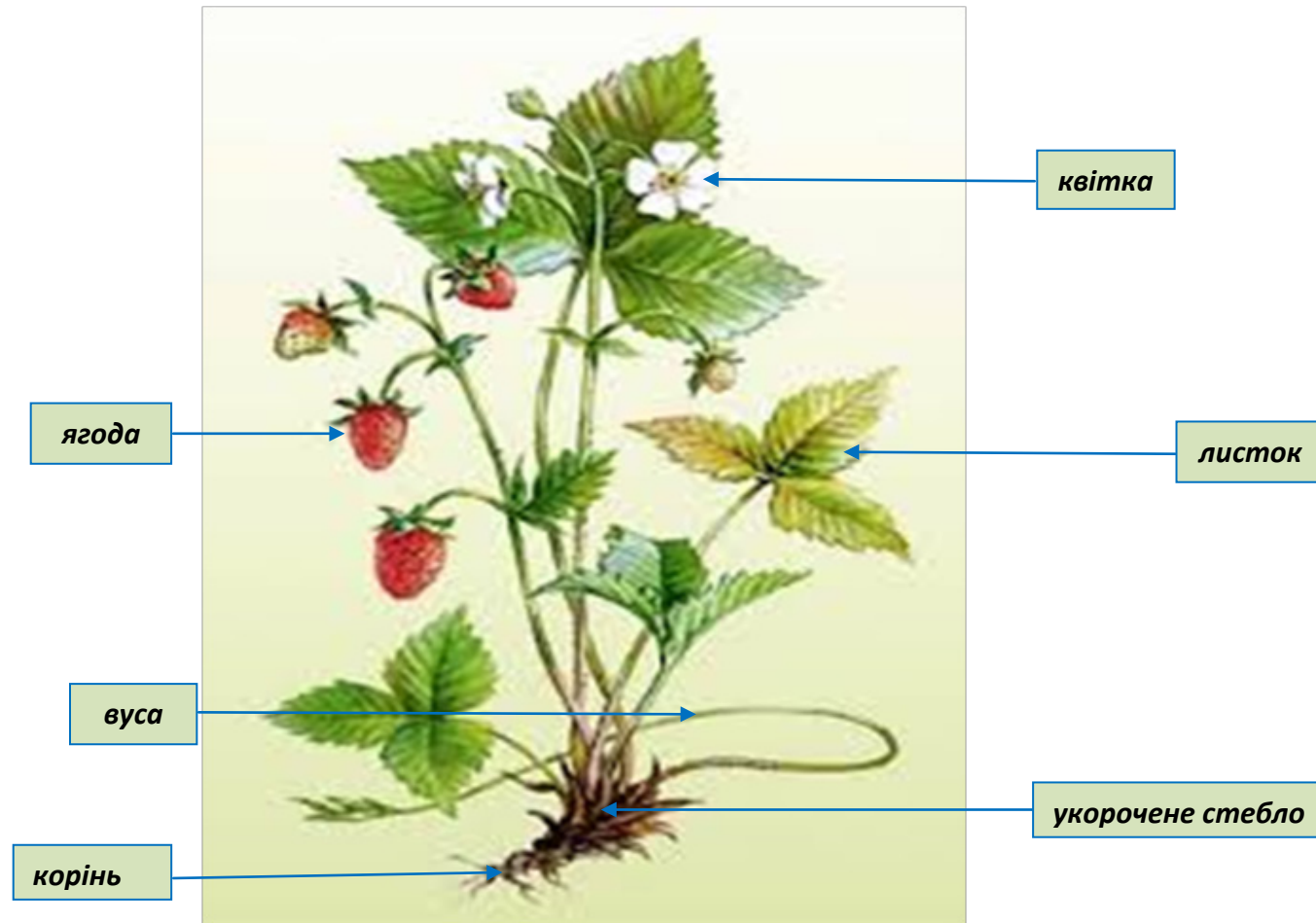
Фотомонтаж і комп'ютерна верстка: Мажуга К. М.

Атлас морфологічних та ідентифікаційних ознак сортів суниці садової *Fragaria ananassa* Duch. слід вважати доповненням до Методики з експертизи сортів суниці на відмінність, однорідність і стабільність. Атлас включає якісні, кількісні та псевдоякісні ознаки сортів роду *Fragaria* L., які мають свою градацію, ступінь виявлення, довірчі інтервали мінливості ознаки.

Атлас розраховано на спеціалістів, які проводять кваліфікаційну експертизу сортів – кандидатів щодо визначення критеріїв охороноздатності (відмінність, однорідність і стабільність), селекціонерів, науковців та може бути наочним посібником для підготовки фахівців ОКР «Магістр» за спеціальністю «Селекція і генетика», спеціалізація «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин». Він практично допоможе експерту встановити код морфологічної ознаки та ступінь її проявлення. Його можуть використати селекціонери для опису нового сорту, який планується заявити з метою набуття майнового права на сорт чи його поширення в Україні. Атлас морфологічних та ідентифікаційних ознак зазначеного ботанічного таксона можна використовувати як наочний посібник з описової морфології суниці садової.

ISBN

© Український інститут експертизи сортів рослин, 2017

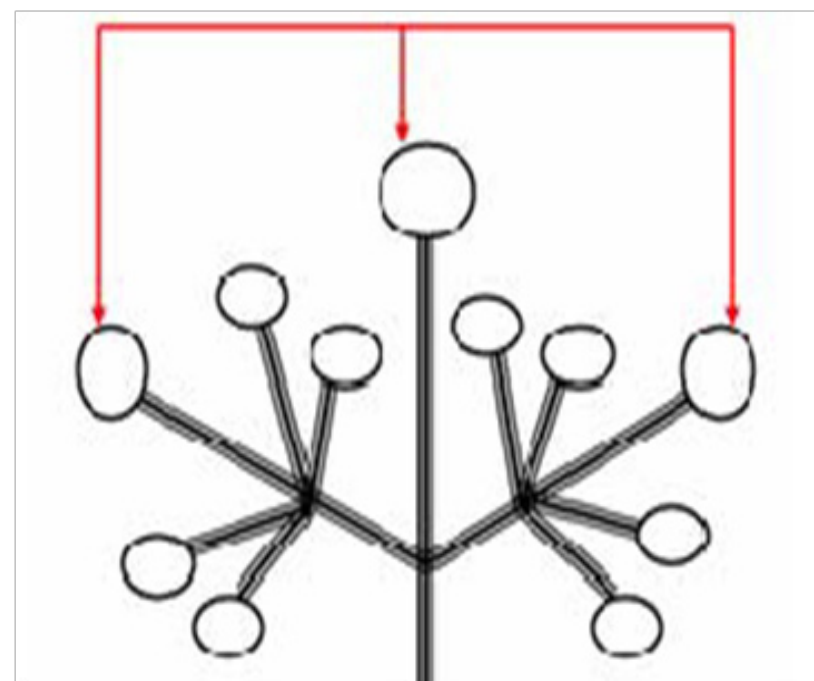
Морфологічна будова вегетативних і генеративних органів суниці садової

Обстежують рослини і листки перед досяганням плодів, на цілком сформованих листках. Обстежують прилистки і вуса після завершення плодоношення (за винятком сортів нейтрального дня). Обстежують суцвіття/квітку під час повного цвітіння. Якщо не вказано інше, обстеження верхівкової квітки не проводять. У ремонтантних сортів ознаки обстежують на квітках перших квітучих пагонів. Якщо не вказано інше, верхівковий плід не обстежують.

Цвітіння – початок плодоношення

верхівкова квітка / плід

Суцвіття суниці – дихазій

Рослина: габітус

Прямий – 1

напівпрямий – 2

розлогий – 3

Рослина: щільність розміщення листків

Нещільна – 3

середня – 5

щільна – 7

Рослина: сила росту

Сила росту рослини визначається як загальний приріст вегетативної маси.

Слабка – 3 середня – 5 сильна – 7

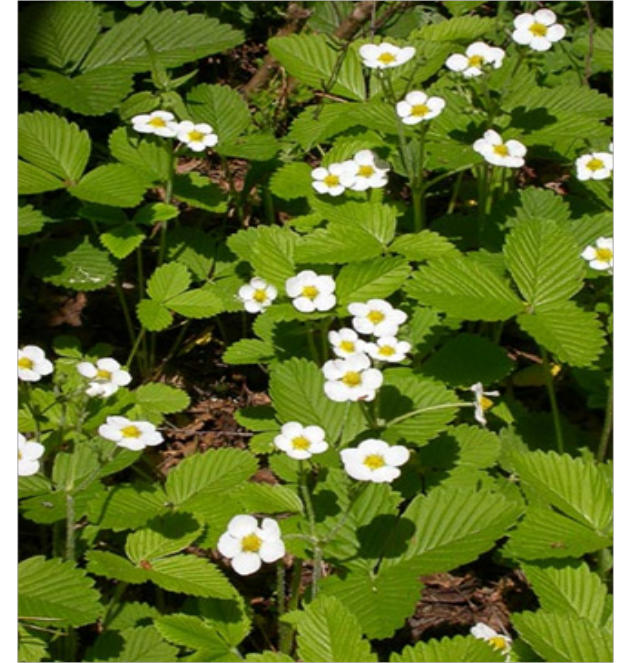
Рослина: положення суцвіття відносно листків

Нижче – 1

на одному рівні – 2

вище – 3

Рослина: кількість вусів

Вусоутворююча здатність вважається:

малою, якщо восени наступного після садіння року вихід стандартних, добре вкорінених розеток з однієї рослини не перевищує 30 штук;

середньою, якщо їх кількість більше 30, проте не більше 50 штук;

великою, якщо одна рослина в середньому дає понад 50 стандартних розеток.

відсутні або дуже мала – 1
мала – 3
середня – 5
велика – 7

Вуса: антоціанове забарвлення

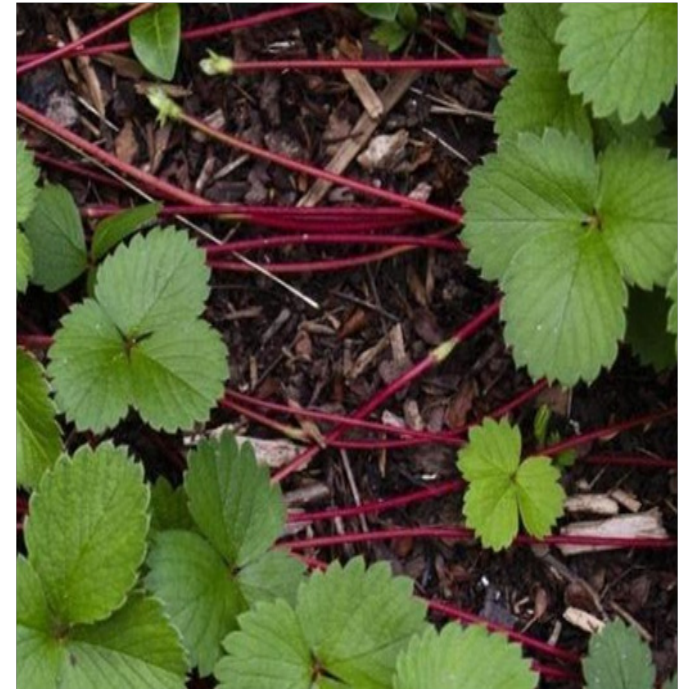
Антоціанове забарвлення визначається на середній третині вуса.

Відсутнє або дуже слабке – 1

помірне – 5

дуже сильне – 9

Вуса: щільність опушення

Ознаку визначають на 2/3 вусика у фазу плодоношення.

Вуса

Нещільна – 3

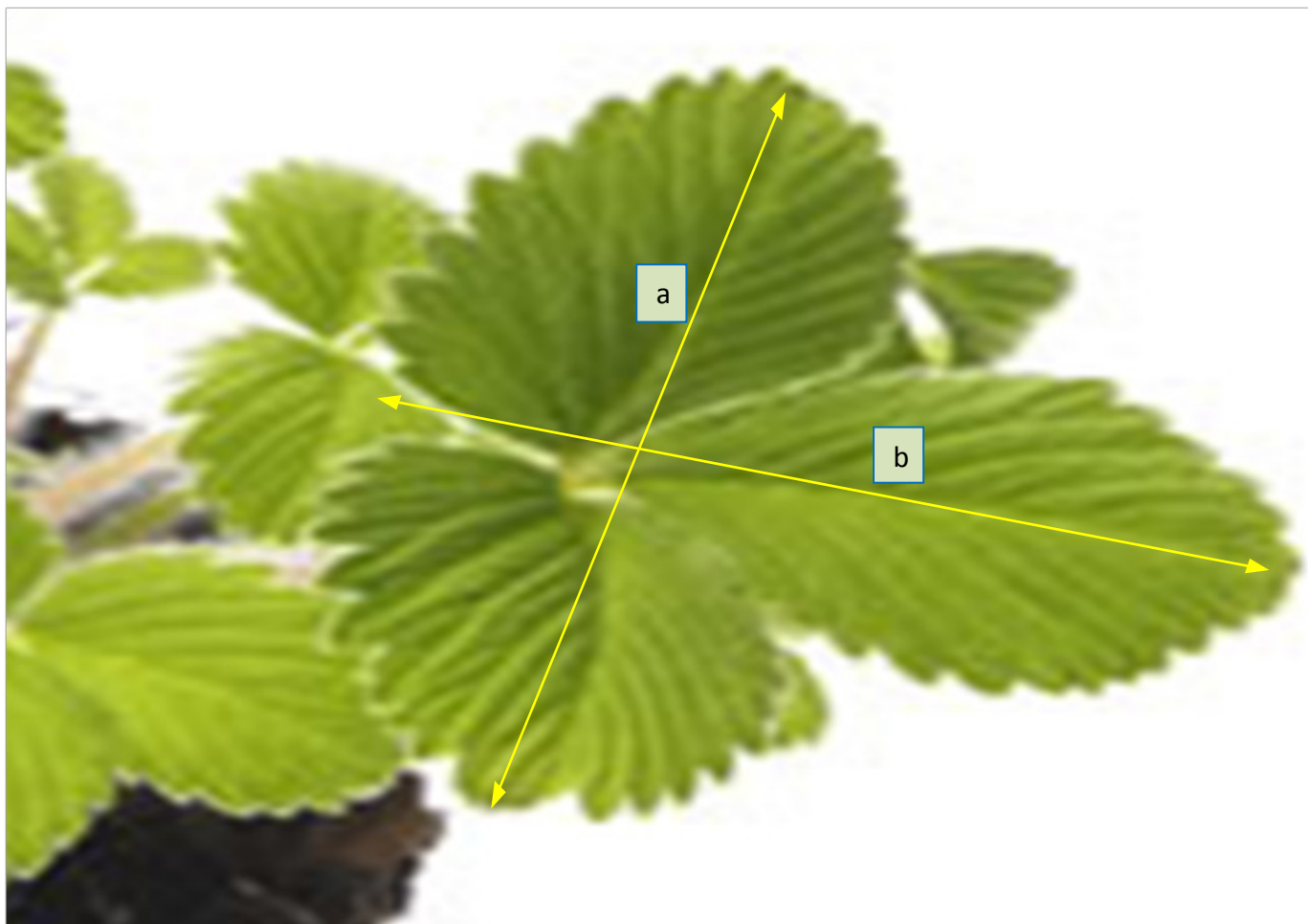
середня – 5

щільна – 7

Листок: розмір

Розмір листка не включає черешок і прилистки.

***Малий – 3
середній – 5
великий – 7***

Листок: забарвлення верхнього боку

Жовто-зелене – 1

світло-зелене – 2

зелене – 3

блакитно-зелене – 4

темно-зелене – 5

Листок: пухирчатість

Відсутня або слабка – 1

помірна – 2

сильна – 3

Листок: глянсуватість

Відсутня або слабка – 1

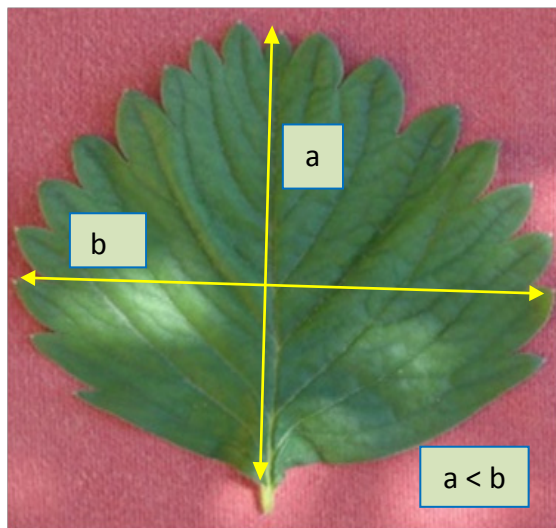

помірна – 2

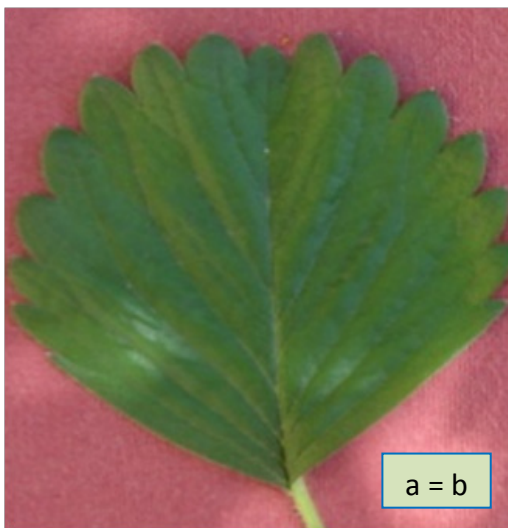

сильна – 3

Верхівковий листочок: довжина відносно ширини

Коротша – 1

однакова – 2

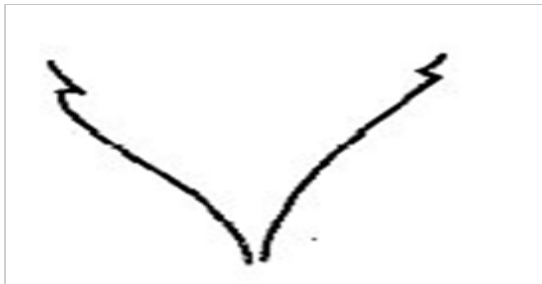

довша – 3

набагато довша – 4

Верхівковий листочок: форма основи

Гостра – 1

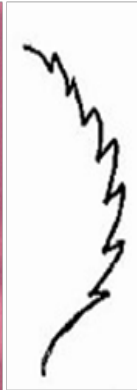

тупа – 2

округла – 3

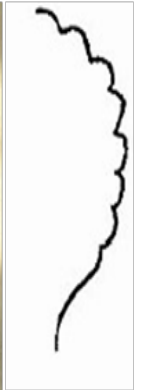
Верхівковий листочок: форма краю

Зубчаста – 1

від зубчастої до городчастої – 2

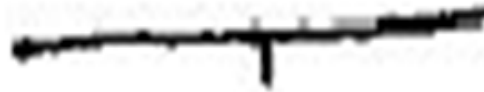

городчаста – 3

Верхівковий листочок: форма поперечного перерізу

Увігнута – 1

плоска – 2

опукла – 3

Черешок: за довжиною

**Короткий – 3
середній – 5
довгий – 7**

Черешок: положення волосків

Спрямоване догори – 1

злегка спрямоване догори – 2

горизонтальне – 3

Прилисток: антоціанове забарвлення

Відсутнє або дуже слабке – 1

слабке – 3

помірне – 5

сильне – 7

дуже сильне – 9

Суцвіття: кількість квіток

**Мала – 3
середня – 5
велика – 7**

Квітконіжка: положення волосків

Спрямоване догори – 1

злегка спрямоване догори – 2

горизонтальне – 3

Квітка: діаметр

Малий – 3

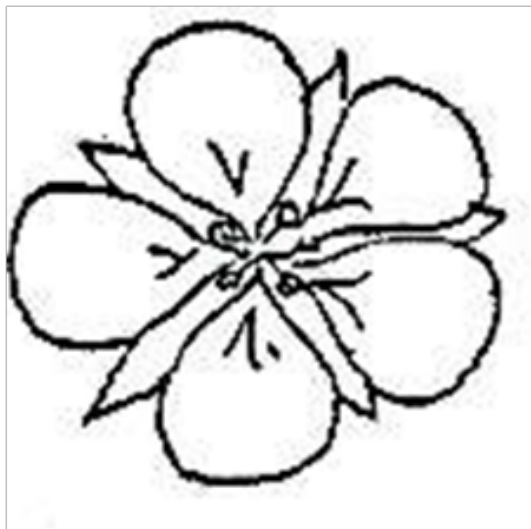

середній – 5

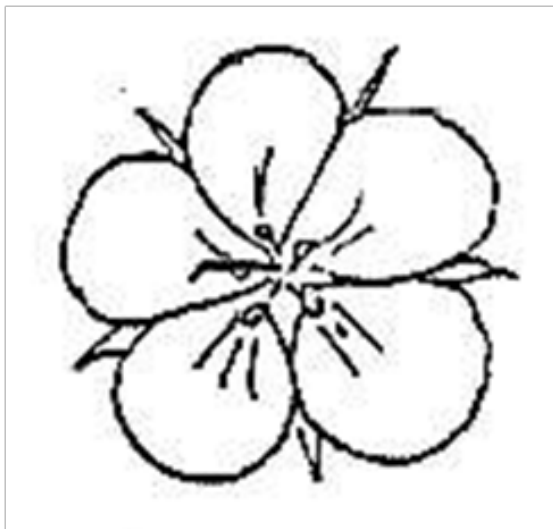

великий – 7

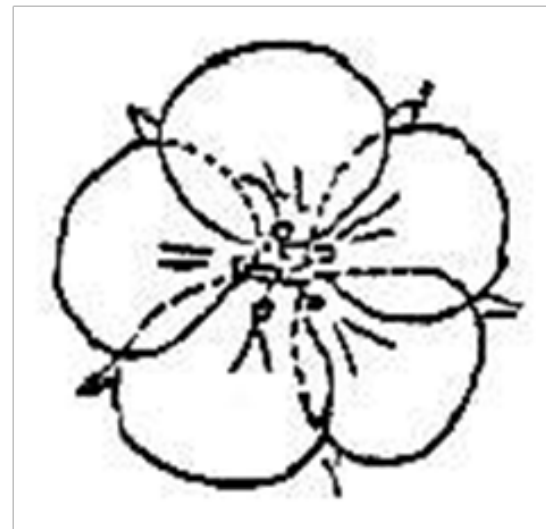
Квітка: розташування пелюсток віночка

Вільно – 1

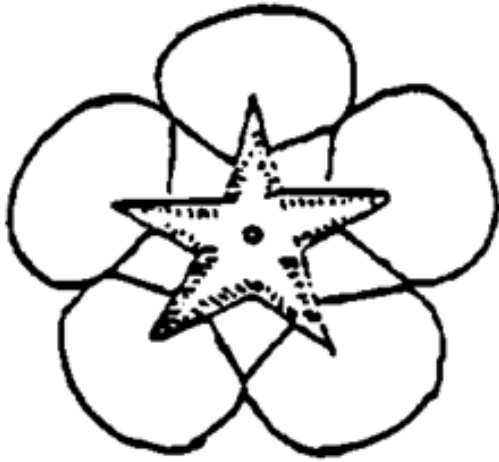

торкаються – 2

перекриваються – 3

Квітка: розмір чашечки відносно віночка

Менший – 1

однаковий – 2

більший – 3

Квітка: тичинки

Відсутні – 1

наявні – 9

Пелюстка: довжина відносно ширини

Значно коротша – 1

однакова – 2

значно довша – 5

коротша – 2

довша – 4

Пелюстка: забарвлення верхнього боку

Зеленувато-біле – 1

біле – 2

рожеве – 3

червоне – 4

Плід: довжина відносно ширини

Значно коротша – 1

коротша – 2

однакова – 3

довша – 4

значно довша – 5

Плід: за розміром

Дуже малий – 1

малий – 3

середній – 5

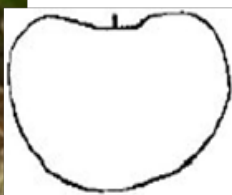

великий – 7

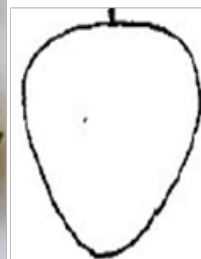

дуже великий – 9

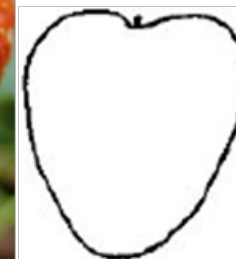
Плід: форма

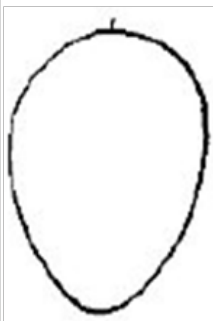
Ниркоподібна – 1

конічна – 2

серцеподібна – 3

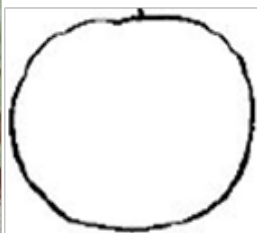
яйцеподібна – 4

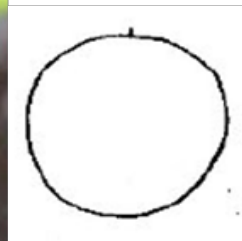
циліндрична – 5

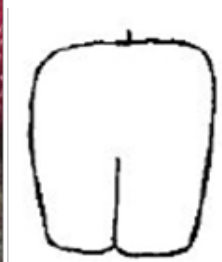
ромбічна – 6

широкоокругла – 7

куляста – 8

клиноподібна – 9

Плід: різниця форми між верхівковими та іншими плодами

Відсутня або дуже мала – 1

мала – 3

помірна – 5

велика – 7
дуже велика – 9

Плід: забарвлення

Білувато-жовте – 1

світло-оранжеве – 2

оранжеве – 3

оранжево-червоне – 4

червоне – 5

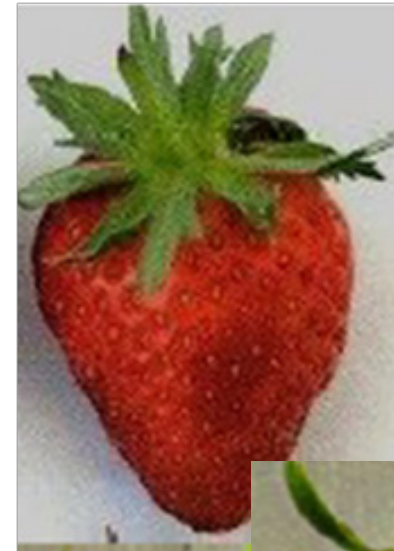

темно-червоне – 6

чорнувато-червоне – 7

Плід: рівномірність забарвлення

***Рівномірне або
ледь нерівномірне – 1***

злегка нерівномірне – 2

нерівномірне – 3

Плід: глянсуватість

Слабка – 1

помірна – 2

сильна – 3

Плід: нерівність поверхні

***Відсутня або
слабко виражена – 1***

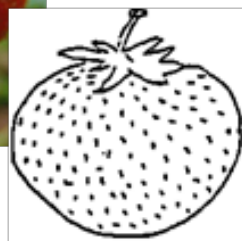

слабко виражена – 2

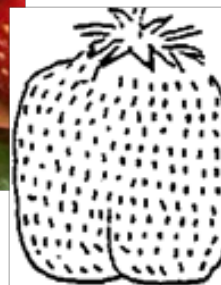

сильно виражена – 3

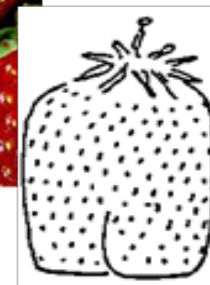
Плід: ширина вільної від сім'янок зони

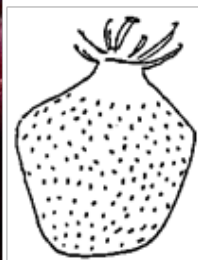
Відсутня або дуже вузька – 1

вузька – 3

середня – 5

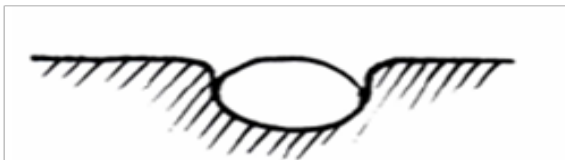

широка – 7

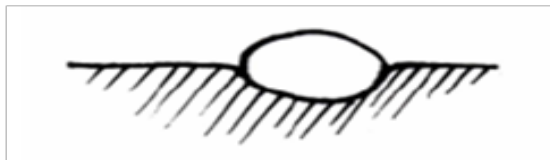

дуже широка – 9

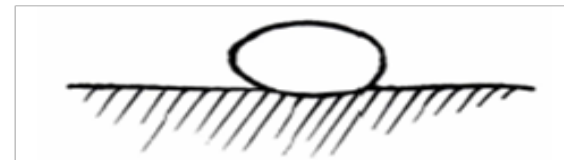
Плід: положення сім'янок

Заглиблене – 1

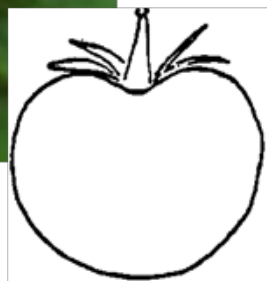

нарівні з поверхнею – 2

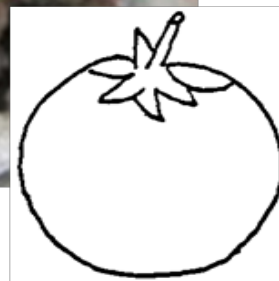

виступаюче – 3

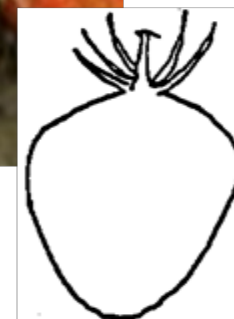
Плід: положення чашечки

Заглиблене – 1

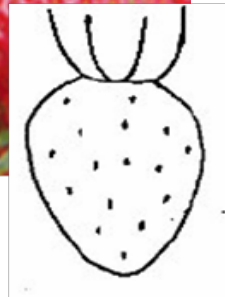
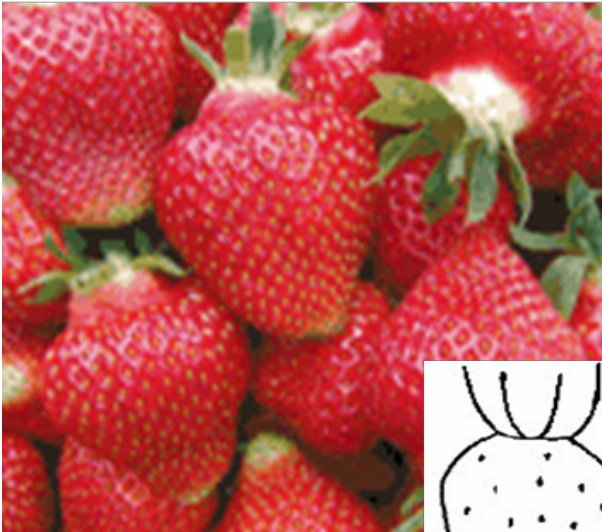

на рівні плоду – 2

виступаюче – 3

Плід: положення чашолистків

Догори – 1

горизонтальне – 2

донизу – 3

Плід: діаметр чашечки порівняно з діаметром плоду

Діаметр чашечки вимірюють з плоско відхиленими чашолистками.

Значно менший – 1

дещо менший – 2

однаковий – 3

дещо більший – 4

значно більший – 5

Плід: прилягання чашечки до плоду

Дуже слабке – 1

слабке – 3

помірне – 5

сильне – 7

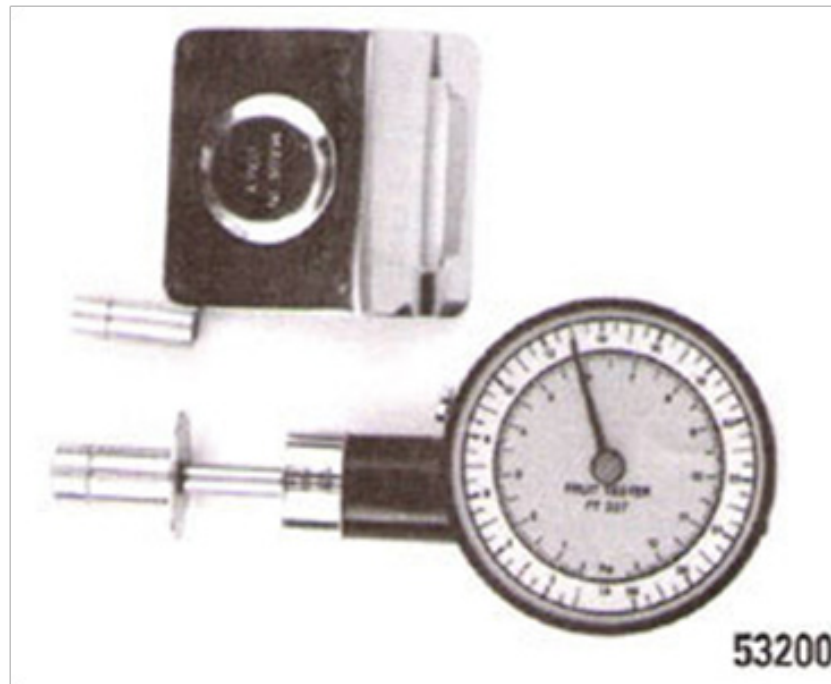

дуже сильне – 9

Плід: твердість

Твердість ягід визначають приладами для натискання та проколювання: динамографом Д-10, ОПТ-10, пенетрометром та ін. В польових умовах використовують універсальний прилад конструкції О.О. Зубова (1989).

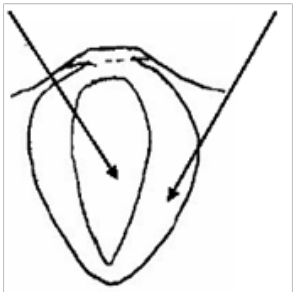
- Дуже м'який – 1*** (сила розчавлювання менше 600 г)
- м'який – 3*** (сила розчавлювання від 600 до 800 г)
- помірно твердий – 5*** (сила розчавлювання 800–1000 г)
- твердий – 7*** (сила розчавлювання 1000–1200 г)
- дуже твердий – 9*** (сила розчавлювання понад 1200 г)

Плід: забарвлення м'якоті (за винятком серцевини)

ядро

м'якоть

Білувате – 1

світло-рожеве – 2

оранжево-червоне – 3

світло-червоне – 4

червоне – 5

темно-червоне – 6

Плід: забарвлення серцевини

Білувате – 1

світло-червоне – 2

червоне – 3

Плід: повітряна комірка

Відсутня або дуже мала – 1

велика – 3

середня – 2

Час початку цвітіння

Початок цвітіння відмічають, коли на ділянці розпустилося 5–10 % квіток.

Час початку досягання

Час, коли досягають перші плоди першого суцвіття.

*Дуже ранній – 1
ранній – 3
середній – 5
пізній – 7
дуже пізній – 9*

Рослина: тип плодоношення

Не ремонтантна – цвіте і плодоносить один раз на сезон.

Частково ремонтантна – є потенціал до цвітіння і утворення плодів двічі на рік, але сильно залежить від навколишнього середовища.

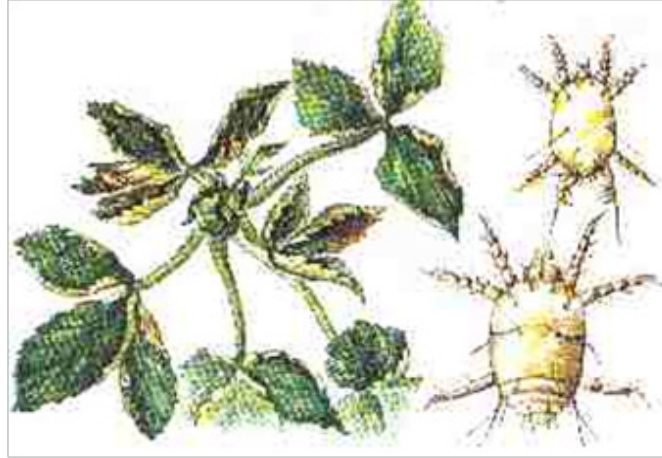
Повністю ремонтантна – цвітіння та плодоношення двічі на рік, у значній мірі незалежно від умов довкілля.

Нейтрального дня – цвітіння і плодоношення багаторазове і безперервне протягом сезону. Не вимагає скороченого дня для появи квіток. Обстежують вуса за їхньої появи та за появи квіток і плодів того ж року.

Шкідники суниці

Довгоносик малиново-суничний
(*Anthonomus rubi*)

Суничний кліщ (*Tarsonemus pallidus* Banks.)

Стеблова нематода
(*Ditylenchus dipsaci fragariae* Kir.)

Хрущ травневий (*Melolontha melolontha*)
(імаго та личинка)

Суничний чорноплямистий
пильщик (*Allantus cinctus*)

Слимак садовий
(*Helix pomatia*)

Суничний листоїд (*Pyrrhalta tenella*)

Сірий, або землистий, кореневий
довгоносик (*Sciaphilus asperatus*)

Малинна пагонова попелиця(*Aphis idaei*)

Хвороби суниці

Біла плямистість
(*Ramularia tulasnei* Sacc.)

Борошниста роса
(*Oidium fragariae* Harz.)

Бура плямистість (*Marssonina
potentillae* (Desm.) P.Magn.
f. *fragariae* (Lib.) Ohl.)

Коричнева плямистість
(*Zythia fragariae* Laib.)

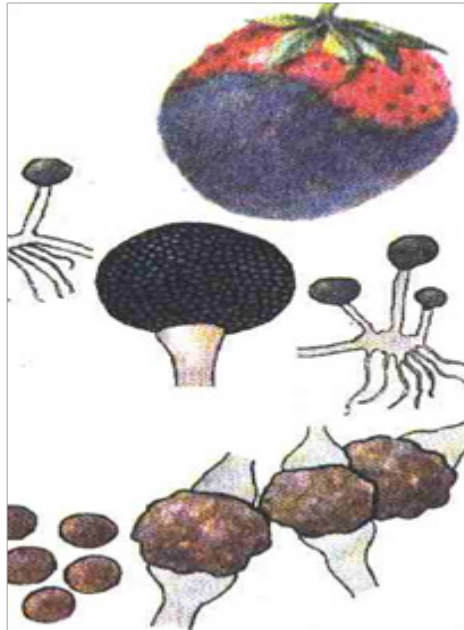
Мозаїка (*Arabis mosaic virus* і
Raspberry ringspot virus)

Сіра гниль (*Botrytis cinerea* Pers.)

Фітофтороз (*Phytophthora fragariae* Hick.)

Чорна гниль
(*Rhizopus nigricans* Ehr.)

Вертицильозне в'янення
(*Verticillium alboatrum* Rein. Et Bert.)

Література

1. Monografia di cultivar di fragola Strawberry Variety Monography [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.agronica.it/varietale/inc/Legenda_Fragola.pdf.
2. STRAWBERRY. Fragaria L. Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg022.pdf>.
3. Довідник із захисту рослин / [Л. І. Бублик, Г. І. Васечко, В. П. Васильєв та ін.]. – Київ: Урожай, 1999. – 744 с.
4. Методика проведення експертизи сортів рослин групи плодових, ягідних, горіхоплідних та винограду на відмінність, однорідність і стабільність [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://sops.gov.ua/pdfbooks/01.vidannia/Metodiki/vos/Plodovi.pdf>.
5. Павлюк В. Суниця цілий рік – сорти і способи вирощування / Василь Павлюк. – Київ: ТОВ «Рема-Принт», 2013. – 72 с.
6. Приймачук Л. С. Методичний посібник з апробації сортів суниці та малини в умовах Західного Лісостепу України / Л. С. Приймачук, А. І. Бурлака, М. І. Гель. – Львів, 2003. – 80 с.
7. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / Под общ. ред. Е. Н. Седова, Т. П. Огольцовой. – Орёл: Изд-во ВНИИСПК, 1999. – 606 с.
8. Справочник садовода и огородника в Северо-Западном регионе [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.sadurad.ru/bolezny_spravochnik_alfavit.htm#H.

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Український інститут експертизи сортів рослин

АТЛАС
морфологічних ознак сортів суниці *Fragaria* L.
(наочне доповнення до Методики проведення експертизи сортів суниці (*Fragaria* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність)

Формат ...х.../...Папір крейдований.
Друк цифровий. Гарнітура Arial.
Умов. друк. арк ... Обл.-вид. арк. ...
Наклад 15 прим. Зам. № ...
Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д. Ю.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Тел.: (0432) 603-000, 69-67-69.
e-mail: info@tvoru.com.ua
<http://www.tvoru.com.ua>